

JUDr. Miroslav Šimůnek: Děkuji. Vážení páni senátoři, dámy a pánové, úvodem bych asi rád předdeslal, že zřejmě moje vystoupení se bude trošku odlišovat od většiny, ne-li od všech předcházejících, protože se domnívám, že přeci jen tady byl nastíněn určitý věcný problém a teď je potřeba vymezit právní prostor, v jehož rámci se nyní pohybujeme, co nám naše současná platná právní úprava umožňuje, co naopak neumožňuje nebo činí velmi problematickým.

V první řadě je samozřejmě potřeba se zabývat platnou právní úpravou, jestli je tam prostor, a podle mého názoru pak následně, tím navážu na pana senátora, pak následně je třeba zkoumat, jestliže nám v právní úpravě něco chybí, tak zkoumat, co nám chybí, jaké jsou pádné věcné důvody pro to, aby k novelizaci bylo přistoupeno, protože já osobně jsem přesvědčen, že k novelizacím nemá být přistupováno nahodile a při každém menším problému, ale opravdu spíš hledat cestu v úpravě, kterou máme k dispozici. A pakliže k novelizaci přistoupíme, tak tato novelizace by jednak měla být systémová, měla by respektovat systém, byť k němu můžeme mít různé výhrady, tak podle mého názoru ve svém komplexu je systémem fungujícím. A druhá věc je, že by měla mít míru obecnosti takovou, aby nepředjímal v rámci právní úpravy nějaký konkrétní projekt nebo něco zcela konkrétního, něco úzce vymezeného, ale aby umožnila i např. do budoucna realizaci dalších projektů, které budou mít nějaké obdobné charakteristické obecné rysy. To jsem chtěl říct úvodem.

Co se týká platné právní úpravy, v první řadě je třeba říci, že český právní řád neupravuje poskytování vzdělávání v zahraničí týkající se ať už českých občanů, anebo krajanů, kteří nemají české občanství. Jaké jsou dva asi hlavní důvody, proč tomu tak je?

První důvod je mezinárodně právní, protože aby právní regulace byla efektivní, tak musí stát dosáhnout na subjekty, které mají být právní regulací podřízeny, a musí být schopen garantovat dodržování této právní regulace. To český stát je schopen garantovat pouze v rámci svých hranic, v rámci své suverenity, v rámci své jurisdikce, nikoliv v zahraničí, což ukázuji pak i na příkladu, kterým jsme se konkrétně zabývali z hlediska realizace tohoto projektu.

Další věc je, že do této chvíle nebyla shledána věcná potřeba, věcné odůvodnění toho, aby taková regulace byla přijímána, a to ať už z důvodu, že čeští občané, kteří se tam nacházejí, popř. krajané, jsou tam v této chvíli zcela dobrovolně, rozhodli se být mimo rámec české jurisdikce. A druhá rovina je v tom, že asi v převažující a drtivé většině docházejí do škol v rámci vzdělávací soustavy toho daného státu.

Pokud jde o právní úpravu, co se týká vzdělávání v zahraničí, tak má asi dvě výjimky, i když ta jedna není úplná výjimka. Je to právě otázka, která už tady byla okrajově zmíněna, úpravy plnění povinné školní docházky v zahraničí, která se tedy týká pouze českých občanů a upravuje možnosti a v návaznosti na to řeší způsob, jakým ve vztahu k České republice plnění povinné školní docházky bude stvrzeno, to znamená, forma do této chvíle platná, forma zkoušek na kmenové škole v období jednou za půl roku až jednou za dva roky podle volby žáka nebo jeho zákonných zástupců.

A druhá věc, která už tu také byla zmíněna, ale pro komplexnost bych ji rád ještě zopakoval, druhá věc, kterou platná právní úprava umožňuje, je možnost zřizování škol při diplomatických misích a konzulárních úřadech, kterou má v § 8 odst. 4 školského zákona upraveno Ministerstvo zahraničí jakožto věcně příslušný orgán, který asi nejlépe může tuto působnost zabezpečovat.

Další otázka, kterou jsme se zabývali, je otázka možnosti zřízení nějaké pobočky základní školy, která funguje v ČR, je součástí vzdělávací soustavy, je tedy zapsána v rejstříku škol a školských zařízení. Tady jsme narazili na řadu problémů, které by v souvislosti s tím bylo potřeba řešit a které přesahují rámec platné právní úpravy. Je to otázka postavení ředitele školy, protože ředitel školy má z hlediska platné právní úpravy řadu kompetencí, a pokud by to tedy byl ředitel školy státní nebo zřizované veřejným zřizovatelem, tj. tedy krajem, obcí, popř. svazkem obcí, což asi v tomto případě nepřichází v úvahu, tak pokud by to byli ti první veřejní zřizovatelé, tak ředitel školy vykonává v řadě případů státní správu. A bylo by velmi problematické, jak by vykonával státní správu za ČR v zahraničí, protože státní správa je pak vždycky vázána k žákům dané školy, popř. k zákonným zástupcům, to jeho rozhodování. A státní správa pak samozřejmě navazuje na to, že on je první instancí v rámci správního rozhodování a druhou instancí jsou zpravidla krajské úřady, což je další komplikace.

Další věc je samozřejmě zřizovatel. To už jsem v podstatě řekl. S tím souvisí otázka financování. Zřejmě tak i tak by tyto školy musely mít nějaké speciální financování. Pokud už by to nebyl veřejný zřizovatel, tak zase toky na soukromé zřizovatele plynou přes krajské úřady podle jejich územní působnosti, takže to je další problém, který by bylo potřeba dořešit.

S jurisdikcí, o které jsem hovořil, souvisí poměrně zásadní otázka možnosti využití kontrolních pravomocí České školní inspekce vůči takové škole. Pokud by byla součástí vzdělávací soustavy, tak samozřejmě stát musí prostřednictvím České školní inspekce garantovat úroveň vzdělávání na dané škole. Nevím, jak by bylo toto dosažitelné v plné míře v zahraničí z hlediska České školní inspekce.

A další problém je samozřejmě otázka zápisu do rejstříku a se zápisem do rejstříku souvisí také hodnocení školy, potenciální školy z hlediska souladu s dlouhodobými záměry vzdělávání, ať už republikovým dlouhodobým záměrem, anebo, a to je zase další věc, která by se musela vyřešit, s dlouhodobým záměrem příslušného kraje.

Takže to jsou otázky, které jsme si položili při zjišťování, zda základní škola, popř. jiná škola, která existuje a má sídlo v ČR, zda může mít funkční pobočku v zahraničí.

Pokud jde o požadavek institucionalizace, tak tady už v podstatě to bylo zmíněno, pozice Ministerstva školství z hlediska toho, že preferujeme zájmové vzdělávání, které je svým charakterem doplňkové k té škole, kterou žák navštěvuje v zemi svého pobytu s tím, že asi, a tady jsem tomu tak vyrozuměl, prostě se nejedná o druhou školu s kompletním vzdělávacím programem. A asi se nechce, aby na těchto školách byl vyučován nějaký přírodopis, fyzika a popř. tělesná výchova v českém jazyce, tak aby to naplňovalo charakter školy podle školského zákona.

To je v podstatě vše, co se týká platné právní úpravy. Jakoby nad rámec jsme zabývali takovou určitou mezivariantou, meziřešením, která je jakousi přijatelnou mírou institucionalizace svého druhu, která by mohla spočívat např. ve vyhlášení, a už to trošku je realizováno programem, ale mohlo by to mít možná nějaký obecnější dopad, co by bylo asi dobré, že by program, který by byl vyhlášen, muselo by se jednat o dotační program, protože rozvojový program ve vzdělávání, což je druhá forma, kterou školský zákon umožňuje, tak ten se vztahuje zase na vzdělávací soustavu ČR, tak řekněme, že by šlo o dotační program. Dotační program v souladu s rozpočtovými pravidly je možno vyhlásit a je ho možno orientovat na subjekty, které se zabývají podnikatelskou činností, takže v případě, že by to takové subjekty byly, tak by bylo možno tento program vymezit. Doporučovali bychom, aby byl zaměřen především na občany ČR a případně, aby byl spojen i s některými úlevami, protože je otázkou, kdy se dokáže prosadit právní úprava, takže třeba by se šlo i touto cestou s úlevami, co se týká plnění povinné školní docházky v zahraničí.

S tímto programem by samozřejmě mohla souviset nějaká míra evidence, řeknu to teď obecně, subjektů, které by byly účastny na tomto programu, ať už by se jednalo o registraci, což by byla čistě opravdu nějaká evidenční záležitost toho, kdo by se za stanovených podmínek k tomuto programu přihlásil, anebo nějaká vyšší míra akreditace, která by ovšem s sebou nesla i nezbytnost vedení jakéhosi správního řízení. To je potřeba si uvědomit, protože tam už by to nebylo nárokové, bylo by tam rozhodováno o právech a event. povinnostech zúčastněných na programu, takže by muselo být vedeno správní řízení, což by zase situaci trošku komplikovalo.

A pak by musela být vyřešena i otázka toho, jakým způsobem by výstupy, účast žáků byla dokládána ve vztahu k českým školám, jaké osvědčení, vysvědčení nebo jaký doklad by byl a zda by vůbec subjekty zúčastněné na programu měly oprávnění vydávat takovou listinu, což jsme došli po analýze, že by to nemělo být vyloučeno a že by i takovéto subjekty, ať už podnikající fyzické osoby, nebo právnické osoby, které by se toho zúčastnily, tak by mohly takové listiny vydávat.

Samozřejmě další věc, která by s tím souvisela, i když ne v takové široké a komplikované formě, ale určitá možnost kontroly vůči zúčastněným na programu by tam musela být zajištěna, neboť by šlo o výdej státních peněz, takže by stát musel mít kontrolu nad tím, zda subjekty, které si požádaly o dotaci, zda vynakládají prostředky v souladu s cíli a záměry programu.

To by bylo ode mě asi tak všechno. Děkuji za pozornost.